

T.C.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

TOPLUMSAL DUYARLILIK PROJELERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

SONUÇ RAPORU

Proje Adı: CUMHURİYET DÖNEMİ MİMARLIĞININ YEREL İZLERİ: ERZURUM

Proje Kodu: 32223dda-956c-4a1f-80ab-e2f417e3e479

Proje Yürütücüsü

Arş. Gör. Sema KIZILELMA

Grup Üyeleri

Doç. Dr. Reyhan MİDİLLİ SARI

Arş. Gör. Hatice ÖZLER

Aralık 2023

Erzurum

İÇİNDEKİLER

ÖZET	3
ABSTRACT	3
GİRİŞ	5
ETKİNLİK.....	6
SONUÇLAR.....	7
PROJE UYGULAMASINA AİT GÖRSELLER	8

ÖZET

Cumhuriyetimizin 100. yılında bulunduğumuz Erzurum kentinin Cumhuriyet Dönemi yapılarının tanıtılması, geçirdiği değişim ve dönüşüm süreçlerinin anlaşılması için tüm Mimarlık Fakültesi Öğretim eleman/ üyeleri ve tüm fakülte öğrencilerini kapsayan seminerler bu projenin ana temasını oluşturmaktadır. Cumhuriyet Dönemi yapılarının kent hafızasındaki yerinin çoğu kişi tarafından bilinmediği ve günümüzde o dönemden varlığını devam ettiren yapıların da geçmişine dair fikrin olmadığı gerçeği, bizi bu projeyi yapmaya yönlendirmiştir.

Proje, Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi ev sahipliğinde Erzurum Teknik Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde konuya dair çalışmaları olan hocalarımızın ve bölgeye hakim, konuya dair kitapları ve çeşitli yazıları olan tarihçi Abdurrahman Zeynal'ın da desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında panelistler, kentin Cumhuriyet yapılarını ve dönemsel değişimlerini ortaya koydukları sunumlarını 2 Kasım 2023 tarihinde Biyoçeşitlilik Bilim Müzesi Konferans Salonu'nda yaklaşık 150 kişilik akademisyen ve öğrenci katılımıyla tamamlamışlardır.

Bu seminerler sonucunda, katılım sağlayan akademisyen ve öğrencilere Cumhuriyet Dönemi Erzurum yapıları, görseller ve bölge haritaları üzerinden tanıtılmıştır. Günümüzdeki yapı durumları ele alınmış, korunmaları için gereken yöntemler sunulmuştur. Yıkılan yapıların da neden yıkıldığı ve şu andan bölgenin ne durumda olduğu tartışılmıştır. Ayrıca diğer üniversitelerden katılım sağlayan hocaların bölgeye dair çalışmaları da diğer akademisyen ve öğrencilerle paylaşılarak projenin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi olan 'Amaçlar için Ortaklıklar' üniversitelerarası iş birliği ve dış aktör katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu proje Atatürk Üniversitesi Toplumsal Duyarlılık Projeleri tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi Yapıları, Erzurum kenti yerel izleri, Kent hafızası

ABSTRACT

The main theme of this project is the seminars covering all Faculty of Architecture faculty members and all faculty students in order to introduce the buildings of the Republican Period of the city of Erzurum, where we are located in the 100th year of our Republic, and to understand the change and transformation processes it has undergone. The fact that the place of the buildings of the Republican Period in the memory of the city is not known by most people and that there is no idea about the past of the buildings that continue to exist from that period has led us to do this project.

The project was hosted by Atatürk University Faculty of Architecture and Design with the support of our professors at Erzurum Technical University and Karadeniz Technical University Department of Architecture, and historian Abdurrahman Zeynal, who has a good command of the region and has books and various articles on the subject. Within the scope of the project, the panelists completed their presentations, in which they revealed the Republican structures and periodic changes of the city, on November 2, 2023, at the Biodiversity Science Museum Conference Hall with the participation of approximately 150 academicians and

students.

As a result of these seminars, the participating academicians and students were introduced to the Republican Period Erzurum structures through visuals and regional maps. Today's building conditions are discussed and the methods required for their protection are presented. It was also discussed why the demolished structures were demolished and what is the current state of the region. In addition, the studies of the professors participating from other universities on the region were shared with other academicians and students, and the project's Sustainable Development Goal, 'Partnerships for the Goals', was carried out with the cooperation between universities and the participation of external actors.

This project was supported by Atatürk University Civic Involvement Projects.

Keywords: Republican Period Buildings, Local Traces of the City of Erzurum, Urban Memory

Etkinlik boyunca tüm fotoğraflarda kişilerin izni alınmıştır. Bu konuda tüm sorumluluğun yürütücü ve araştırmacılara ait olduğunu beyan ederiz.

GİRİŞ

Kuruluşu MS 5. yüzyıla dayanan Erzurum kenti, cumhuriyetin ilanı ve cumhuriyetin kuruluşunda aldığı önemli siyasi rol ile, cumhuriyetin muasır medeniyet seviyesinin anlatılabileceği bir kent olarak biçimlendirilmek istenmiştir. Bu süreçte geçirdiği her bir ideolojik ve toplumsal değişim, kentin mimarlık düşünce ve pratiğinde daha etkili olmuştur. Kentin Cumhuriyet dönemi yapılarının izleri de günümüzde halen kendini yaşatmaktadır. Ancak toplum tarafından bunun bilincine varılmamıştır. Kent hafızasında yer almasına rağmen Cumhuriyet Dönemi yapıları fazla bilinmemektedir. Projenin amacı, Erzurum'da bulunan Cumhuriyet Dönemi yapılarının kentteki izlerinin okunmasını ve bu izlerin fakültemiz Mimarlık Bölümü öğrencileri tarafından benimsenmesinin sağlanmasıdır.

Projenin yapım gerekçesi olarak, Erzurum'un Cumhuriyet Dönemi yapı tarihinin ve mimarisinin bilinmesi için yapılacak çalışmalar, farklı üniversiteler (Ktü, Etü, Atatürk Üniversitesi) ve ar-ge aşamalarındaki kişiler (tarihçiler) için ortak amaçlar oluşturmaktadır. Yapılan bu çalışma ile bölümümüz öğrencilerinin bölgenin güncel durumu hakkında mimari bağlamda bilgi edinmesi sağlanacaktır. Bu sayede farklı üniversite ve özel sektör iş birliğinde konuya dair proje gerçekleştirilerek, Erzurum kentinde yer alan Cumhuriyet Dönemi mimari yapılarına, şehir dokusuna ve kent mirasına farkındalık sağlanacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma hedefi 17'de belirtilen 'Amaçlar için Ortaklıklar' konusu, ortak amacımız olan tarihi mirasımızı ve kentleri tanımak üzerinedir ve bu konuda akademisyenler (araştırmacılar) ve tarihçiler (konu uzmanları) iş birliği içerisinde konuyu ele almak, karşılıklı paylaşımında bulunmak ve güncel durumu takip etmek durumundadır.

Proje kapsamında yapılacak olan seminer dizisinde, konuya dair alanında uzman iç ve dış paydaşların aktif katılımının sağlandığı, farklı panelistlerin konuya dair yaklaşımlarının ortaya konulduğu ve bu yaklaşımlardaki benzer ve farklı yönlerin tartışıldığı bir tartışma ortamını da içeren sunumlar yer alacaktır.

Üniversitemiz farklı bölüm akademisyenleri, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Erzurum Teknik Üniversitesi'nin alanında uzman akademisyenleri (iç paydaş) ve uzman tarihçiler (dış paydaş) tarafından kentte yaşayan ve geleceğin mimar adayları olan öğrencilerimize, projenin yapıldığı kentin mimari yapılarının ve tarihinin aktarımının sağlanması, projenin topluma katkı boyutunu oluşturmaktadır.

Buradan edinecekleri bilgilerle Erzurum Cumhuriyet Dönemi yapılarına dair farkındalıkla birlikte sonraki sosyal, eğitim ve iş hayatlarında buldukları platformlarda bu farkındalığı paylaşacak ve toplumun diğer üyelerine de konunun önemini aktaracaklardır. İlerde bölgeye yapacakları her türlü proje, araştırma ve çalışmada yapıların korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda duyarlılıklarının artırılması ve bu sayede mimari koruma ve aktarım bakış açısının alanımızda yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

ETKİNLİK

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Erzurum Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi – Biyoçeşitlilik Bilim Müzesi Konferans Salonu, 2 Kasım 2023 Saat:10.00.

Kullanılan veya Dağıtımı Yapılan Malzemeler: Seminerin duyuru ve tanıtımı için 5 adet (40*60 boyutunda) kalın kuşe kağıda renkli afiş çıktı, panel arasında ve sonrasında misafirlere sunulacak ikramlıklar ve konuşma yapacak panelistler için isimlikten oluşmaktadır.

Projenin Uygulanışı: Projenin iç ve dış paydaşların yer aldığı dört farklı konuşmacıdan oluşan tek etkinlik aşaması bulunmaktadır.

Proje Etkinliği: Projenin etkinlik aşamasında, bölüm öğrencilerinin kayıtlarının alınması sonrasında bölüm dekanımız, bölüm başkanımız ve bölüm hocalarımızdan konuyla ilgili uzmanların açılış konuşmaları yapılacaktır. Açılış konuşmalarının devamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi araştırmacısı Dr. Öğr. Üyesi Aysun AYDIN SANCAROĞLU tarafından genel Cumhuriyet dönemi yapıları hakkında sunum yapılacaktır. Bu seminerde öğrencilerin ve katılımcıların Cumhuriyet dönemine dair bilgi birikimlerinin artırılması hedeflenmiştir. Sonra Erzurum Teknik Üniversitesi tarih bölümünden Prof. Dr. Murat KÜÇÜKÜĞURLU hocamız tarafından Erzurum kentinin tarihine dair bilgilendirmeler yapılarak Cumhuriyet dönemi mimarlığına dair bilgilendirilmeden sonra projenin yapıldığı yöre hakkında bilgi edinilecektir.

Erzurum kent tarihi sunumundan sonra fakültemiz Şehir ve Bölge Planlama bölümünden hocamız Doç. Dr. Neslihan KULÖZÜ UZUNBOY tarafından, daha önceki araştırma ve çalışmalarının da paylaşıldığı Erzurum Halkevi hakkında sunum ve bilgilendirme yapılacaktır. Kentin Cumhuriyet Dönemi yapılarına daha yakından bakılacak olan bu seminerde ise konuya ve bölgeye dair çok sayıda kitap, makale, köşe yazısına sahip olan Emekli Tarih Öğretmeni Abdurrahman ZEYNEL tarafından Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Yapıları detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Yapıların geçmişinin, tarihinin ve mitsel hikayelerinin ele alınacağı sunumda, öğrencilerin mimari mekanlara ek olarak, mekanların hikayelerine de aşina olmaları sağlanacaktır. Seminer dizisinin son ayağında ise bölümümüz Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı hocalarından Doç. Dr. Emriye KAZAZ tarafından Atatürk Üniversitesi kampüsünde yer alan Cumhuriyet Dönemi yapıları hakkında bilgilendirme yapılacaktır. İç ve dış paydaşların katkı sunduğu seminer dizisi, soru ve cevap kısmı ile sona erecektir.

SONUÇLAR

Projemiz kapsamında Atatürk Üniversitesi ev sahipliğinde davetli panelistlerin görev yaptığı Erzurum Teknik Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi üniversitelerarası iş birliği ve konuya hâkim bölge tarihçilerinden Abdurrahman ZEYNAL'ın katkısı sonucunda süreç tamamlanmıştır. Öğrencilerin kentin Cumhuriyet Dönemi'ne ait iz bırakan yapılarını tanımaları ve onları koruyup geleceğe miras bırakma konusunda atmaları gereken adımları öğrenmeleri sağlanmıştır. Eskisi ve güncel hali harita ve görsellerle ele alınarak yapıların ve kentin öğrencilerin gözünde canlandırılması gerçekleşmiştir. Bu sayede geleceğin meslek insanları başta eğitim aldıkları ve yaşadıkları kentin mimari hafızası olmak üzere, kent belleğine yaklaşım ve koruma yöntemlerini öğrenmiş oldular. Eğitimlerinin sonunda bulunacakları konumda tarihi ve kentleri korumanın bilincinde olan meslek insanları yetiştirmenin ve bu konuda farkındalık oluşturabilmenin sonucu, bu projenin ana kazanımını oluşturmaktadır.

Projemizi destekleyerek Erzurum kentinin Cumhuriyet Dönemi kent hafızasının iş birlikli çalışmalar sonucunda alanında uzman akademisyenlerle öğrencilere aktarılması ve bu konuda tartışmalar yapılarak yeni çözümler üretilmesine ortam sağladığından dolayı Atatürk Üniversitesi Toplumsal Duyarlılık Projeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne teşekkür ederiz.

PROJE UYGULAMASINA AİT GÖRSELLER

Görsel 1. Panelist sunumlarının gerçekleştiği salon (panelistler, fakülte akademisyenleri ve öğrencilerle birlikte)

Görsel 2. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Aysun AYDIN SANCAROĞLU tarafından yapılan Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı hakkında sunumu

Görsel 3. Emekli Tarih Öğretmeni Abdurrahman ZEYNAL tarafından Erzurum'daki Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Yapıları sunumu

Görsel 4. Şehir ve Bölge Planlama bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Neslihan KULÖZÜ UZUNBOY geçmiş ve günümüz arakesitisinde yok olan/ değişen özellikleriyle Erzurum yereli Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı'na ilişkin sunumu

Görsel 5. Mimarlık Bölümü Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Emriye KAZAZ Atatürk Üniversitesi kampüsünde yer alan Cumhuriyet Dönemi yapıları hakkında sunumu